

GEOGRAFIYA DARSLARIDA TA'LIMDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI

Файзуллаева Дилафрўз

*Сариосиё тумани 73 сон умумий ўрта таълим мактаби
география ўқитувчиси*

Annotatsiya: tanlangan mavzuning dolzarbligi o'quv jarayonini oqilona tashkil etish, turli xil ma'lumot tizimlaridan foydalanishni ta'minlash, mustaqil ish bo'yicha darsda talabalarning faolligiga ko'proq e'tibor berish va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish zarurati bilan bog'liq.

Kalit so'zlar: geografiya, o'rganish, taqdimot, talaba, o'qituvchi, dars, ish tajribasi, ma'lumot.

ПРЕИМУЩЕСТВА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ

Аннотация: актуальность выбранной темы обусловлена необходимостью рационально организовать учебный процесс, обеспечить доступ к различным справочным системам, сделать больший акцент деятельности учащихся на уроке на самостоятельную работу, развивать критическое мышление.

Ключевые слова: география, обучение, презентация, ученик, учитель, урок, опыт работы, информация.

THE ADVANTAGES OF USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN EDUCATION IN GEOGRAPHY LESSONS

Abstract: the relevance of the chosen topic due to the need to organize the educational process, to provide access to different information systems, to give greater emphasis to the activities of students in the classroom for independent work, develop critical thinking.

Keywords: geography, education, presentation, students, teachers, lesson, experience, information.

Bugungi kunda kelajakning raqamli sanoatini yaratish, inson kapitalini rivojlantirish darajasini oshirish orqali mamlakatni raqamli transformatsiyasini ishga tushirishni, ta'limda tezkor sur'atlarda raqamli o'zgartirishni talab qiladi.

Bugungi kun auditoriyalari o'n yil avvalgilaridan juda katta farq qiladi va sinf xonalari kompyuterlar, iPad, planshetlar, smart-doskalar va boshqa turdagi ta'lim texnologiyalari

bilan jihozlangan. Tadqiqotchilarning e’tirof etishicha, davlatni rivojlanishi uchun ta’lim sohasidek biror bir soha muhim bo’la olmaydi.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida ta’lim jarayoniga raqamli texnologiyalar va zamonaviy usullarni joriy etish bo’yicha bir nechta tadbirlarning amalga oshirilishi ko’zda tutilgan [1]. Jumladan, ta’lim jarayonlarini raqamli texnologiyalar asosida individuallashtirish, masofaviy ta’lim xizmatlarini rivojlantirish, vebinar, onlayn, «blended learning»,

«flipped classroom» texnologiyalarini amaliyotga keng joriy etish[2] masalalariga to’xtalib o’tilgan.

Ma’lumki, «blended learning», «flipped classroom» texnologiyalari o’quv jarayonini tashkil etish shakllari bo’lib, unda talabaning kreativ va tizimli fikrlash, mustaqil qaror qabul qila olish, ilmiy faoliyatni tashkil etishga oid ko’nikma va malakalarni shakllantiruvchi jihatlar mavjud. Shu bilan birga, o’qitishning bu shakllari mustaqil ta’limga asoslangan bo’lib, unda shaxsni o’z-o’zini tashkillashtira olish, rivojlanishdan to’xtamaslik, maqsadlarini aniq belgilash, istiqbolini ko’ra olish ko’nikmalarini shakllantiradi.

Dunyoning boshqa joylarida bo’lgani kabi O‘zbekistonda ham raqamli avlodning yetti ekranli avlodi - televizor, kompyuter, planshet, tablet, fablet, smartfon va smartsoatlari paydo bo’ldi. Bunday zich raqamli muhitga ega bo’lish va u bilan doimiy o’zaro munosabat natijasida bugungi kun talabalarining fikrlashi va axborotlarga ishlov berish jarayonlari oldingi fikr yuritish va axborot jarayonlaridan tubdan farq qiladi. Raqamli avlod otalarimiz o’rgangan uslubda o’qitilishi mumkin emas va bo’lmasligi ham kerak. Bu avlodni o’qitishda qora doska va oq bo’rdan foydalanish mumkin emas. [3]

Qora doskani oqiga va bo’rni markerga o’zgartirish hech narsani o’zgartirmaydi, ya’ni zamonaviy talabalarni bilim olishga va mehnat bozorida muvaffaqiyatga erishish ko’nikmalarini rivojlantirishga undash usuli bo’la olmaydi. Hozirgi vaqtda raqamli texnologiyalar dunyoni qamrab oldi va odamlar hayotining barcha sohalariga o’zgartirishlar kiritmoqda. Ularning tashqi ko’rinishi talabalar va o’qituvchilarning imkoniyatlarini kengaytirdi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish yangi materialni tushuntirishda darsda vaqtni tejaydi, o’qituvchilarni o’qitishning yangi uslub va yondashuvlarini izlashga ilhomlantiradi, o’rganishga bo’lgan motivatsiyani oshiradi va buning natijasida o’quv faoliyati va bilim sifati oshadi. Ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda geografiya muhim o’rin tutadi. U dunyoning yaxlit ko’rinishini beradi va umumiy madaniyatni shakllantiradi. [4]

Geografiya bir nechta manbalardan olingan ma’lumotlarni birlashtirish va aloqa uchun geografik xaritadan foydalanishni o’rgatadi.

Geografiya o’quvchilarning o’quv va bilim faolligini rag’batlantirishning keng ko’lamli vositalariga ega: o’quv fanining mazmuni, o’qitishning turli vositalari, faol shakllari va usullaridan foydalanish, maktabning boshqa fanlari bilan integratsiyalashuvi va amaliy yo’nalishini kuchaytirish. Inson juda ko’p ma’lumotni ko’rish orqali 89%, taxminan 10% eshitish orqali oladi. Nostandart darslar vizualizatsiya yordamida mavzularni o’rganish

uchun ajoyib imkoniyatdir: taqdimotlar, interfaol xaritalar, onlayn testlar, o'quv dasturlari kabi kompyuter vazifalari bilan ishlash.

Nostandart darslarni o'tkazish o'quv mashg'ulotlari uchun geografiya darslarini tashkil etishning an'anaviy shakllaridan iloji boricha farq qiladigan noodatiy tuzilmalardan foydalanishni talab qiladi.

Ular rang-baranglikni qo'shib, qiziqishni oshiradi, o'quv jarayonini yaxshilashga yordam beradi. Mutlaqo har qanday faoliyatni, shu jumladan ta'limni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun biz nostandart darslarda oladigan kognitiv qiziqishga muhtojmiz.

Raqamli texnologiyalardan darsning istalgan bosqichida, yangi materialni o'rganish, uy vazifasini tekshirish, mavzularni mustahkamlash va umumlashtirishda foydalanish mumkin. [5]

Geografiya darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish quyidagilarga yordam beradi: - o'quv va ta'lim jarayoni samaradorligini oshirish; -ta'limga bo'lgan qiziqishni oshirish -o'quvchilarning kognitiv sohasini faollashtirish - o'qitish va ta'lim natijalarini nazorat qilish;

Sinfda qiziqarli mashqlar va topshiriqlar uchun siz LearningApps.org dasturidan foydalanishingiz mumkin, bu sizga tez va eng muhimi, aniq, turli mavzular bo'yicha geografiya topshiriqlarini o'ynoqi tarzda yaratish imkonini beradi. Elektron o'quv materiallari interfaol doska bilan yoki talabalar uchun individual mashqlar sifatida ishlatilishi mumkin.

Talabalar qiziqish bilan topshiriqlarni bajaradilar: juftlikni topadilar, xronologik qatorlar tuzadilar, matndagi bo'shliqlarni to'ldiradilar, krossvordlar tuzadilar, geografik poygalar, boshqotirmanini topadilar va hokazo.

Ushbu dasturdan 7-11 sinflarda nomenklaturani tekshirish uchun foydalanish juda qulay. geografiya , bir vaqtning o'zida ikkita o'quvchining bilimini tekshirish uchun ajoyib imkoniyat, biri doskada xarita bilan ishlaganda, ikkinchi o'quvchi esa kompyuterda nomenklatura bilan ishlaganda 9-sinf uchun nomenklatura bo'yicha misolni ko'rib chiqing.

O'zbekiston Respublikasining ma'muriy-hududiy tuzilishi, bu erda dasturga biz O'zbekiston Respublikasining, hududlari va respublikalarini alohida kiritishimiz mumkin. Ekrandan ma'lum ob'ektlardagi xarita va bayroqlar taqdim etiladi va bolalarning vazifasi bayroq va ob'ekt nomini to'g'ri moslashtirishdir.

Agar talaba xatoga yo'l qo'ygan bo'lsa, dastur bu xatoni qizil rang bilan ajratib ko'rsatadi va uni o'ylash va tuzatish imkoniyati mavjud bo'lib, o'qituvchi talabalar guruhlarini bilan ishlashi, darsda tezda mashqlar yaratishi, uy vazifasini belgilashi, talabalardan giperhavola olishi mumkin. topshiriqning bajarilishini tekshirish, zamonaviy o'quv jarayoniga yangi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish o'quvchilarni eng yuqori sifatli tayyorlashga yordam beradi.

Har qanday fan bo'yicha o'quv jarayonida multimediyadan foydalanish - bu o'quv jarayoniga intensivlik kiritish, uni optimallashtirish, talabalarni har qanday fanni o'rganishga undash, rivojlantiruvchi ta'lim g'oyalarini amalga oshirish, shuningdek, ta'lim qobiliyatini

oshirish usullaridan birini taklif qilishga urinishdir. dars tezligi, mustaqil ish hajmini oshirish.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari mantiqiy fikrlashni, aqliy mehnat madaniyatini rivojlantirishga, talabalarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi, shuningdek, o'quv jarayonining motivatsion sohasiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Umuman olganda, oliy ta'limga AKTni tatbiq qilish doirasini kengaytirish – davr talabi. Butunjahon ekspertlarining e'tiroficha, istiqbolda IT mutaxassislariga ehtiyoj ortib boradi. Shu bois, ham davlatimiz rahbari 2020 yil 24 yanvardagi Oliy Majlisga Murojaatnomasida —Bir million dasturchi loyihasini amalga oshirish taklifini ilgari surdi. Shunday ekan, biz ham jahon taraqqiyotidan uzilmagan holda, mavjud kamchilik va to'siqlarga qaramasdan AKTni tatbiq etish orqali talab yuqori bo'lgan malakali kadrlar yetishtirishga harakat qilishimiz kerak. [6]

Yuqoridagilardan kelib chiqib, quyidagi takliflarni bildiramiz: – ta'lim olish, kasb-hunar o'rganish yo'lida zamon bilan birga qadam tashlash, texnogen yutuqlardan ortda qolmaslikni ta'minlash uchun yurtimizning barcha fuqarolarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalardan foydalanish kompetensiyalarini ommaviy rivojlantirish zarur; – respublikamizdagi har bir oilada kamida bittadan noutbuk bo'lishiga erishish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Юлдаш Абдуллаевич Куралов Таълимда рақамли технологиялардан самарали фойдаланиш // Academic research in educational sciences. 2023. № 4, P.156

2. Kuralov, Y. A., Makhmudova, D. M., (2020). METHODOLOGY OF DEVELOPING CREATIVE COMPETENCE IN STUDENTS WITH PROBLEMATIC EDUCATION.

European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol. 8 No. 4, 2020, Part II ISSN 2056-5852, 142-146

3. Душина, И.В. Методика обучения географии в образовательных учреждениях [Текст] / И.В. Душина, В.Б. Пятунин, А.А. Летагин. – М.:Дрофа, 2007 – 509 с.

4. Душина, И.В. Рабочая программа основного общего образования 5-9 классы по географии [Текст]: учебно-методическое пособие / И. И. Баринова, В. П. Дронов, И. В. Душина, Л. Е. Савельева, - М.: Дрофа, 2012 – 560с.

5. Заяц Д.В. Нужен ли компьютер учителю-географу? [Текст] /Заяц Д.В.//География: прил. к газ. «Первое сентября». – 2002.-№1.- С.71-81.

6. Коршунова И.Ю. Использование современных педагогических технологий в образовательном процессе [Электронный ресурс]//Социальная сеть работников образования. –2014.